

ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ.

Γάμος γάρ ἀνθρώποισιν εὐκτὸν κακόν.

ἘΝ γένει, — παρατηρεῖ συγγραφεὺς ἔνδοξος, καὶ ἄλλως ἀνὴρ ἐπίσημος, τῆς Ἀγγλίας, — τὸ ἡδύτερον μέρος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ χρόνος τῆς ἐρωτικῆς περιποιήσεως, ἀλλ' ἐκείνης μόνον, ἥτις, ἐν εὐλικρινεῖα αἰσθημάτων, καὶ ἐπὶ σκοπῇ μελλούσης συζυγίας, ἀποτείνεται εἰς φιλόφρονα καὶ συνετὴν ἐρωμένην. Ἀγάπη, πόθος, ἐλπίς, ἅπασαι αἱ τερπναὶ συγκινήσεις, διεγείρονται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εἰς θεωρασίαν μελλονύμφης τινὸς ἐνασχολουμένου.

Ὁ πανοῦργος, ὁ μόνον εἰς τὰ πλούτη νεάνιδός τινας ἀποβλέπων, παντάσῃ δὲ ἀγάπης ἄμοιρος, δύναται νὰ καταπίσῃ αὐτὴν ὅτι ἔχει σφοδρὸν εἰς τὸ ὑποκείμενόν της ἔρωτα, καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοπούμενου, πολὺ εὐκολώτερον ἐκείνου ὅστις εἶναι διόλου ἐρωτόληπτος. Ὁ ἀληθὴς ἔρως ἔχει μυρίας λύπας, ἀνυπομονησίας, καὶ δυσαρρεσκείας, αἵτινες καθιστῶσι τὸν νέον ἀναφροδίτην εἰς τὰ ὅμματα τῆς ἐρωμένης· προσέτι δὲ, ταπεινώνει τὸ σχῆμα τοῦ ἐραστοῦ, δίδει αὐτῷ φόβους, ὑπονοίας, καὶ πτωχείαν πνεύματος, καὶ πολλάκις κάμνει ὥστε νὰ φαίνεται ἀξιογέλαστος καὶ εἰς αὐτὰ ἐκεῖνα, δι' ὧν σκοπὸν ἔχει νὰ συστηθῇ.

Ὡς ἐπιτοπλεῖστον, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ σταθερότης ὑπάρχουσι μᾶλλον εἰς τὰ ἀνδρόγυνα ἐκεῖνα, ἅτινα πρὸ τοῦ γάμου ἔλαβον πολυχρονίους φιλόφρονας σχέσεις. Ὁ ἔρως πρέπει νὰ ῥιζωθῇ, καὶ νὰ δυναμώσῃ, πρὶν ἐμβολισθῇ ἐπ' αὐτοῦ ὁ γάμος. Μακρὰ σειρὰ ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν προσηλάνει ἐν τῷ πνεύματι τὴν ιδέαν τοῦ ἐρωμένου, καὶ καθιστᾷ ἕξιν τὴν πρὸς αὐτὴν ἢ αὐτὸν κλίσιν.

Τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρουσιν ἕκαστον αἱ ἀρεταὶ τοῦ ὑποκειμένου, πρὸς ὃ θέλει ἐνωθῆν ἐπὶ ζωῆς του· διότι οὐ μόνον τὴν παρούσαν κατὰστασιν ἀποτελοῦσιν ἡδεῖαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αἰώνιον εὐδαιμονίαν ἐπενεργοῦσιν. Ὅταν μὲν ἐκλέγωσιν οἱ συγγενεῖς, στοχάζονται κυρίως τὰ χρήματα· ὅταν δ' ἐκλέγωσιν αὐτοὶ οἱ μελλονύμφοι, ἀποβλέπουν ὡς ἐπιτοπλεῖστον εἰς τὰ τοῦ προσώπου. Ἀμφότεροι ἔχουσι τοὺς λόγους των. Οἱ πρῶτοι θέλουν νὰ προμηθεύσωσιν εἰς τὸ συγγενικὸν μέρος, ὑπὲρ οὗ προσπαθοῦσι, πολλὰς τῶν τοῦ βίου ἀναπαύσεων καὶ ἡδονῶν, καὶ συγχρόνως ἐλπίζουν ἴσως ὅτι τὰ πλούτη τῶν φίλων των θέλουν συντείνειν εἰς τὴν ἑαυτῶν ὑπόληψιν καὶ ὠφέλειαν. Οἱ δεῦτεροι προσηγορεύουσιν εἰς ἑαυτοὺς ἀδιάκτοπον εὐωχίαν. Τὸ εὐείδες πρόσωπον οὐ μόνον διεγείρει, ἀλλὰ καὶ συνεχίζει τὸν ἔρωτα, καὶ γεννᾷ εἰς τὸν θεατὴν μυστικὴν τινα εὐαρέστησιν, ἀφοῦ σβεσθῶσιν αἱ πρῶται φλόγες τῆς ἐπιθυμίας. Δίδει ἔπαρσιν εἰς τὴν σύζυγον ἢ τὸν σύζυγον μετὰ φίλων τε καὶ ξένων, καὶ γενικῶς πληροὶ τὴν οἰκογένειαν ὑγιεινῶν καὶ ὠραίων τέκνων.

Παρὰ γυναῖκα περίφημον διὰ τὰ κάλλη της ἤθελον προτιμήσει μίαν εὐάρεστον εἰς τὰ ὅμματα μου, καὶ οὐχὶ δυσάρεστον εἰς τὰ τοῦ κόσμου. Ἐὰν νυμφευθῇς τινὰ ἐκ τῶν

ὠραιότητας, πρέπει νὰ ἔχῃς σφοδρὸν αὐτῆς ἔρωτα· εἰ δὲ μὴ, σοῦ λείπει ἡ πρὸς αἰσθησιν τῶν θελγέτρων αὐτῆς ἀπαιτούμενη διάθεσις· ἀλλ' ἔὰν πάλιν ὁ ἔρως σου ᾔῃαι σφοδρὸς, πιθανώτατον ὅτι φόβοι καὶ ζηλοτυπίαί θέλουσι πικραίνειν αὐτόν.

Πραότης πνεύματος καὶ ἀγαθότης ψυχῆς κάμνουσι τινα ἡσυχον σύντροφον διὰ βίου· ἀρετὴ καὶ ὀρθὴ κρίσις καθιστῶσιν αὐτὸν τερπνὸν φίλον· ἀγάπη δὲ καὶ σταθερότης ἀποτελοῦσι καλὴν ἢ καλὸν σύζυγον. Ἀλλ' ἔὰν εἰς ἔχῃ ὅλα ταῦτα τὰ προτερήματα, ἕκατὸν ἔχουσιν οὐδὲν ἐξ αὐτῶν. Πόση ἄρα προσοχὴ ἀπαιτεῖται εἰς τὴν ἐκλογὴν ὑποκειμένου, μέλλοντος νὰ ὑπάρξῃ ἐπὶ ζωῆς σύντροφος, φίλος, καὶ σύζυγος! Ἀλλ' ὁ κόσμος ζητεῖ πολὺ μᾶλλον τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἐπίδειξιν παρὰ τὴν εὐδαιμονίαν· προτιμῶμεν νὰ θαμβῶνουμεν τὸ πλῆθος παρὰ νὰ συμβουλευώμεθα τὰ ἴδια ἡμῶν συμφέροντα· καὶ, παράδοξον εἰπεῖν! οἱ ἄνθρωποι σπουδάζουσι πολὺ μᾶλλον νὰ φαίνωνται εἰς ἄλλους ὅτι ζῶσιν ἐν ἀνέσει καὶ εὐδαιμονίᾳ, παρ' ἀληθῶς νὰ διάγῳσιν οὕτω. Ἐξ ὅλων τῶν ἀνομοιοτήτων, ἡ κατὰ τὴν διάθεσιν προξενεῖ τὰ δυστυχέστερα συναισθήματα· καὶ ὅμως οὐδὲ μᾶς ἔρχεται πολλάκις εἰς τὸν νοῦν, ἐνῶ συγκροτοῦμεν αὐτά. Πολλοί, κατὰ τοῦτο ἀνομοίως συνευγεμένοι, καὶ βασανιζόμενοι ἐπὶ ζωῆς μετὰ πρόσωπον ἰδιαιτέρου τινὸς χαρακτῆρος, ἡδύναντο νὰ διάγῳσιν εὐχαρίστως μετὰ ὑποκείμενον ὅχι καλητέρας μὲν ἀλλ' ἀπλῶς ἐναντίας διαθέσεως. Ἀμφότερα τὰ μέλη ἀνδρόγυνου τινὸς ἐνδέχεται νὰ ᾔῃαι ἐνάρετα καὶ ἀξιέπαινα εἰς τοὺς σκοποὺς των, καὶ ὅμως νὰ μὴ συμβιβάζωνται οἱ χαρακτῆρές των.

Ὅσον ἀπαιτεῖται πρὸ τοῦ γάμου νὰ θεωρῶμεν καὶ διακρίνωμεν ὀξυδερκῶς τὰ τοῦ ἐρωμένου ἢ τῆς ἐρωμένης ἐλαττώματα, τοσοῦτον πρέπει μετὰ τὸν γάμον νὰ ἤμεθα ὡς πρὸς αὐτὰ ἀμβλυωπεῖς καὶ ἐπιπόλαιοι. Καὶ τέλειον ἂν σοὶ φαίνεται τὸ ὑποκείμενον ἀπὸ μακρόθεν, ὅταν γνωρίσῃς αὐτὴν ἐκ τοῦ πλησίον καὶ μετ' οἰκειότητος, θέλεις εὐρεῖν εἰς τὴν διάθεσιν της πολλὰ ἐλαττώματα, ἅτινα οὐδέποτε ἀνεκάλυψας ἢ ἴσως ὑπωπτεύθης. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀγαθότης πρέπει νὰ δείξωσι τὴν ἰσχύν των· ἡ πρώτη θέλει ἐμποδίσῃ τοὺς διαλογισμούς σου τοῦ νὰ ἐνδιατρίβῳσιν εἰς τὰς δυσαρέστους ιδιότητας, ἡ δευτέρα θέλει διεγείρειν ὅλην τὴν τρυφερότητα τῆς συμπαθείας καὶ φιλάνθρωπίας, καὶ βαθμηδὸν μαλακώσει καὶ μετασχηματίσειν αὐτὰς ἐκεῖνας τὰς ἀτελείας εἰς καλλονάς.

Ὁ γάμος πλατύνει τὸν κύκλον τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης μας. Ὁ ἐκ τοῦ ἔρωτος γάμος εἶναι ἡδύς· ὁ ἐκ τοῦ συμφέροντος ἄκοπος· ἐκεῖνος δὲ, ὅπου ἀμφότερα συνέρχονται, εὐδαίμων. Ὁ εὐδαίμων γάμος περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ ὅλας τὰς ἀγαλλιάσεις τῆς φιλίας, ὅλας τὰς ἀπολαύσεις τῆς αἰσθήσεως καὶ τοῦ λογικοῦ, καὶ τῶν ὄντων, ὅλα τὰ ἡδέα τῆς ζωῆς. Τρανώτατον δὲ σημεῖον βέξηχρειωμένου καὶ κακοήθους αἰῶνος εἶναι ὁ χλευασμὸς τοῦ συνδέσμου τούτου. Καὶ κατ' ἀλήθειαν, ἐκείνων μόνον ἐπιφέρει τὴν

εὐδαιμονίαν, οἵτινες δύνανται μετὰ περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς νὰ ἐπιβλέπωσιν εἰς τὰ ἐπικρατοῦντα διεφθαρμένα ἥθη, καὶ νὰ συμβαδίζωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσεβείας.

Ο Ρ Α Σ Σ Ε Λ Α Σ .

[Ἰδε Τόμ. ζ'. Σελ. 156-159, 165-168, 180-183'

Τόμ. η'. Σελ. 5-8, 22-25.]

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'. Εἰσέρχονται εἰς τὸ Κάϊρον, καὶ εὐρίσκουν ἅπαντας εὐδαίμονας.

“ΟΤΕ ἡ συνοδία προσήγγισεν εἰς τὸ Κάϊρον, ὁ Ῥασσέλας καὶ ἡ Νεκαγία ἔμειναν ἐκπεπληγμένοι· ὁ δὲ Ἰμλακος εἶπε πρὸς τὸν βασιλόπαιδα, «Εἰς τὴν πόλιν ταύτην συνέρχονται περιηγηταὶ καὶ ἔμποροι ἐξ ὅλων τῶν περάτων τῆς οἰκουμένης. Ἐνταῦθα θέλεις εὐρεῖν ἀνθρώπους παντὸς χαρακτῆρος καὶ παντὸς ἐπιτηδεύματος. Τὸ ἐμπόριον ἔχει τιμὴν ἐνταῦθα· ἐγὼ θέλω διάγειν ὡς ἔμπορος, ὑμεῖς δὲ ὡς ξένοι, οἵτινες περιηγεῖσθε μόνον χάριν περιεργείας· μετ' ὀλίγον θέλει παρκτηρηθῆν ὅτι εἴμεθα πλούσιοι· αἱ καλῆτεραι συναναστροφαι θέλουν μᾶς εἶσθαι εὐπρόσιτοι· θέλετε ἰδεῖ πᾶσαν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ οὕτω δυνηθῆν ἐπομένως νὰ ἐκλέξητε στάδιον βίου.»

Ἐυβάντες εἰς τὴν πόλιν, ἐξαλίσθησαν ὑπὸ τοῦ θορύβου, καὶ ἐνωχλοῦντο ὑπὸ τοῦ πλήθους. Αἱ παραγγελίαι τοῦ Ἰμλάκου δὲν εἶχον ἀκόμη νικήσειν ὅλως διόλου τὴν δύναμιν τῆς ἔξεως· καὶ οἱ βασιλόπαιδες ἐθύμαζον ὅτι διέβαινον τὰς ὁδοὺς ἀπαρτῆρητοι, καὶ ὅτι ἀπῆντων αὐτοὺς καὶ οἱ ποταπώτατοι τοῦ ὄχλου ἄνευ προσκυνήσεως ἢ σεβασμοῦ. Ἡ Νεκαγία μάλιστα δὲν ὑπέφερε νὰ ἐξισωθῇ μετὰ τῶν χυδαίων· καὶ πρὸς καιρὸν διέτριβεν ἐν τῷ θαλάμῳ αὐτῆς, ἀπολαμβάνουσα τὰς ὑπηρεσίας τῆς εὐνοουμένης θεραπαινίδος της, Πεκουᾶς, ὡς ἐν τῷ παλατίῳ τῆς κοιλάδος.

Ὁ Ἰμλακος, ὦν εἰδήμων τοῦ ἐμπορίου, ἐπώλησε τὴν ἐπαύριον μέρος τῶν πολυτίμων λίθων, καὶ οἶχον ἐνοικιάσας ἐκαλλώπισεν αὐτὸν τόσον μεγαλοπρεπῶς, ὥστε πάραυτα ἔλαβεν ὑπόληψιν ὡς βαθύπλουτος ἔμπορος. Ἡ εὐπροσηγορία του εἴλκυσε πολλοὺς φίλους, καὶ ἡ γενναιοῦτης του πολλοὺς ὁπαδοὺς. Οἱ σύντροφοί του, ἀδυνατοῦντες νὰ μεθέξωσι τῆς συνομιλίας, δὲν ἠδύναντο οὔτε τὴν ἀγνοίαν οὔτε τὴν ἐκπληξιν αὐτῶν νὰ φανερώσωσι, καὶ βαθμὴδὸν ἐμυσῶντο εἰς τὰ τοῦ κόσμου, ἐφ' ὅσον ἐγνώριζον τὴν διάλεκτον.

Μετὰ πολλὴν διδασκαλίαν ὁ βασιλόπαις ἐφθασε νὰ ἐνοήσῃ τί δηλοῦσι τὰ χρήματα· ἀλλ' αἱ κυρίαι δὲν ἠδύναντο, ἐπὶ πολὺν ἀκόμη χρόνον, νὰ καταλάβωσι τί κάμνουν οἱ ἔμποροι τὰ μικρὰ τεμάχια τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, ἢ διατί πράγματα,

τόσον ὀλίγον χρησιμεύοντα, λαμβάνονται ὡς ἀντάξια τῶν πρὸς ζωὴν ἀναγκαίων.

Δύο ἐνικατοὺς ἐδαπάνησαν, οἱ μὲν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς γλώσσης, ὁ δὲ Ἰμλακος ἐτοιμαζόμενος νὰ θέσῃ ἔμπροσθεν αὐτῶν τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τε καὶ καταστάσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἐγώρυσεν ὅλους, ὅσων ὁπωσδήποτε ἦτον ἀξιοσημείωτος ἡ τύχη ἢ ἡ διαγωγὴ. Ἐύχναζεν εἰς τοὺς ἡδυπαθεῖς καὶ τοὺς λιτοβίους, τοὺς ἀργούς καὶ τοὺς πολυσχόλους, τοὺς ἐμπόρους καὶ τοὺς σοφοὺς.

Ἀποκτῆσας ἤδη εὐροίαν λόγου ὁ Ῥασσέλας, καὶ μαθὼν τὴν ἀπαιτουμένην προφύλαξιν εἰς τὴν μετὰ τῶν ξένων συναναστροφὴν του, ἤρχισε νὰ συνοδεύῃ τὸν Ἰμλακον εἰς τὰ δημόσια καταγώγια, καὶ νὰ εἰσέρχεται εἰς ὅλας τὰς συνελεύσεις, ὥστε νὰ ἐκλέξῃ στάδιον ζωῆς.

Πρὸς καιρὸν ἐνόμιζε περιττὸν νὰ ἐκλέξῃ, ἐπειδὴ ὅλοι ἐφάνιντο ἐπίσης εὐδαίμονες. Ὅπουδδήποτε ὑπῆγαιεν, εὐρίσκεν εὐθυμίαν καὶ εὐμένειαν, καὶ ἤκουε τὸ ἄσμα τῆς χαρᾶς ἢ τὸν γέλωτα τῆς ἀφροντισίας. ἤρχισε νὰ πιστεύῃ ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει ἀφθονία παντὸς ἀγαθοῦ, καὶ ὅτι προθύμως θεραπεύεται ἡ ἐνδεia, καὶ ἀνταμείβεται ἡ ἀρετή· ὅτι πᾶσα χεὶρ ἐλευθερίως μεταδίδει, καὶ πᾶσα καρδία ἀναλύεται ὑπὸ τρυφερότητος· «καὶ λοιπὸν,» ἐσυμπέρανε, «δύναται τις νὰ κακοδαιμονῇ;»

Ὁ Ἰμλακος ἄφινε τὴν ἡδονικὴν ταύτην ἀπάτην, μὴ θέλων νὰ συντρίψῃ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπειρίας· ἐωσοῦ, μιᾶ τῶν ἡμερῶν, ἀφοῦ ὁ βασιλόπαις ἐκῆθισε σιωπηλὸς ὀλίγην τινὰ ὥραν, «Δὲν ἐξεύρω, εἶπε, διὰ τί ἐγὼ εἶμαι κακοδαιμονέστερος ὁποιοῦδδήποτε τῶν φίλων μας· αὐτοὺς μὲν βλέπω ἀδιακόπως καὶ ἀμεταβλήτως ἰλαροὺς, τὸ δὲ ἰδίόν μου πνεῦμα αἰσθάνομαι ἀνῆσυχον καὶ δυσηρεστημένον. Δὲν μ' εὐχαριστοῦσιν αἱ ἡδوناί, αἵτινες φαίνονται ὅτι μᾶλλον μὲ θέλγουσι. Περιστρέφομαι εἰς τὰς ὁμηγύρεις τῶν χαροκόπων, ὅχι τόσον πρὸς ἀπόλαυσιν συναναστροφῆς, ὅσον πρὸς ἀποφυγὴν ἑμαυτοῦ, καὶ κράζω τρανοφώνως καὶ διάγω εὐφροσύνως μόνον διὰ νὰ κρύπτω τὴν κατῆφειάν μου.»

«Πᾶς ἄνθρωπος, εἶπεν ὁ Ἰμλακος, δύναται ἐκ τῶν οἰκείων νὰ μαντεύσῃ τὰ ἄλλότρια διανοήματα· ἐὰν ἡ ἰδία σου εὐθυμία ᾖται πλαστή, ἐμπορεῖς διακαίως νὰ ὑποπτευθῇς καὶ τὴν τῶν συντρόφων σου ὡς μὴ εἰλικρινή. Ὁ φθόνος κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος εἶναι ἀμοιβαῖος. Ἀργοῦμεν νὰ πληροφορηθῶμεν ὅτι πούποτε ἡ εὐδαιμονία δὲν ὑπάρχει, καὶ ἕκαστος πιστεύει ὅτι κατέχουσιν αὐτὴν οἱ ἄλλοι, παρηγορούμενος οὕτω μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι καὶ αὐτὸς θέλει τὴν ἐπιτύχει. Εἰς τὴν ὁμηγυρίαν ἐπου διένυκτέρευσας, ὑπῆρχε γοργότης συμπεριφορᾶς, καὶ ζωη-